

Mirabeau Köprüsü, Ölümsüz Aşkın Sembolü

Nedim Samuel

www.nedimsamuel.com

26 Mayıs 2021 (Son düzenleme: 7 Nisan 2022)

İÇERİK

Bu yazıda Guillaume Apollinaire'in Şubat 1912 yılında kaleme aldığı, orijinal adı *Le pont Mirabeau* olan şiirini göstergebilimsel yaklaşım doğrultusunda inceliyorum. *Mirabeau Köprüsü* adıyla daha önce Türkçeye çevrilen eseri yeniden çeviriyorum. Ayrıca incelemeyi yaparken şiirin hem temasını hem de yapısal durumunu göze alıyor ve daha önceden yapılmış önemli incelemeleri de dikkate alıyorum.

KONU

Guillaume Apollinaire Roma'da dünyaya gelmiş ve genç yaşta Paris'e yerleşerek sanatın etkisi altında yaşamaya başlayan ünlü bir Fransız şairidir. Fransız şiirinin gelişmesinde büyük katkıları olmuştur. Kübist akımın bilindik eserlerinden olan *Calligrammes* (1918) adlı derlemesiyle tanınır. Dönemin ünlü ressamlarıyla örneğin Picasso ile yakın arkadaşlık kurmuştur. Diğer önemli yapıtı ise *Alcools* (1913) adlı derlemesidir.

Bu yazıda Charles Baudelaire'den başlayan sembolist yönelimin bir örneğini göreceğiz. Sembolist akımının bizi yönlendirmesiyle belirtilerin, işaretlerin peşine düşeceğiz. Baudelaire'in *Correspondances* adlı şiirinde belirttiği üzere "insan doğanın içinde objelerin kendilerini değil, onların belirtileri, işaretleri, kanıtları demek olan sembolleri görür". Bundan yola çıkarak *Mirabeau Köprüsü* şiiri ise sembolist dünyanın güzel örneklerinden biridir diyebiliyoruz.

Le pont Mirabeau

Sous le pont Mirabeau coule la Seine
Et nos amours
Faut-il qu'il m'en souviene
La joie venait toujours après la peine

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Les mains dans les mains restons face à face
Tandis que sous
Le pont de nos bras passe
Des éternels regards l'onde si lasse

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

L'amour s'en va comme cette eau courante
L'amour s'en va
Comme la vie est lente
Et comme l'Espérance est violente

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Passent les jours et passent les semaines
Ni temps passé
Ni les amours reviennent
Sous le pont Mirabeau coule la Seine

Vienne la nuit sonne l'heure
Les jours s'en vont je demeure

Alcools

Guillaume Apollinaire

Mirabeau Köprüsü

Seine nehri akar Mirabeau köprüsünün altında
Ve sevdamız
Hatırlatmalı mıydı bana
Neşenin geldiğini acıdan sonra

Gelir gece çalar saati
Günler gider ben kalırım

Göz göze kalalım ellerim ellerinde
Bırak aksın su
Kollarımızdan köprünün altında
Yorgun dalgalar şahittir bize

Gelir gece çalar saati
Günler gider ben kalırım

Aşkta yoluna gider akan su gibi
Aşkta yoluna gider
Yaşamın yavaşlığı gibi
Ve öylesine Umut dolu ki

Gelir gece çalar saati
Günler gider ben kalırım

Geçti günler ve geçti haftalar
Ne geçen vakit
Geri döner ne de aşklar
Mirabeau köprüsünün altından Seine nehri akar

Gelir gece çalar saati
Günler gider ben kalırım

Alcools

Guillaume Apollinaire

Fransızca aslından çeviri: Nedim Samuel

Şiir ve şair hakkında

Guillaume Apollinaire tarafından 1912 yılında kaleme alınan ve 1913 yılında *Alcools* adlı şiir kitabında yayımlanan *Mirabeau Köprüsü* adlı şiir, şairin Fransız figüratif ressam Marie Laurencin (1883-1956) ile olan ilişkisine duyduğu özlemi anlatır. G. Apollinaire bu şiiri biten bu ilişkinin son yılında yazmıştır. Şair, bu döneme ilişkin soyut anılarını açıklamaya çalışmaktadır. Köprü'nün altından akan su gibi zamanın da geçtiğini ve bu aşkın suyla birlikte aktığını söyler.

Polonyalı bir anne ve İtalyan bir babadan 1880 yılında Roma'da dünyaya gelen Guillaume Apollinaire Fransızca eğitim almış ve sonrasında 1902 yılında sanat ve edebiyat merkezi olan Paris'e yerleşmiş. 1907 yılında yaklaşık yedi yıl kadar süren bir ilişki yaşayacağı ressam Marie Laurencin ile tanışmış. Bu dönemde ünlü ressam Pablo Picasso ile önemli bir arkadaşlık kurmuş. Ressamlarla olan sıkı münasebeti onu şiir ve resim sanatlarını bir araya getiren çalışmalar yapmaya itmiş. Bu çalışmalardan biri Fransız şiirine getirdiği bir yenilik olan resim ve şiirin birleşimidir. Bu biçimle yazılan bir şiir ya da edebi eser yapı olarak bir saat, bir masa, bir surat biçiminde görülmektedir. Esere baktığımızda bunun bir resim olduğunu görürüz fakat bu resmin çizgileri belirli bir düzenle yazılmış metinlerden oluşmaktadır. Şairin bu tarzda yazdığı belki de en bilinen eseri *Eyfel Kulesi Kaligramı*dır. Bu tarz şiirlerin bir arada olduğu *Calligrammes* adlı eseri ise 1918 yılında *Mercure de France* tarafından yayımlanmıştır. Ama sonraki dönemlerde bu tarzı devam ettiren yeni bir şair henüz çıkmamıştır.¹

Şiirin biçimi ve gerçeğbenzerliği (vraisemblance)

Mirabeau Köprüsü, şiir biçimi bakımından dört ana dörtlükten ve dört tane de iki dizeli nakarattan oluşmaktadır. Dörtlükler görünüm itibarıyla birbirinin aynısıdır. Bu görünümü daha estetik yapmaktadır ve soyut olarak bize bir nehri anımsatır. Nakaratlar da nehir üzerindeki köprüyü temsil ediyor diyebiliriz. Çünkü şair resim ve şiir sanatını birlikte kullanmaktadır. Bu yüzden yazdığı şiirlere yalnızca edebi olarak bakmak yetmez, görsel olarak da bakmak gerekir. Dolayısıyla şiirin başka bir yere alıntısı yapılırken tahrif edilmesi önerilmez.

Diğer bir önemli konu ise noktalama işaretlerinin yokluğudur. Bunun sebebini G. Apollinaire'in ressamlarla özellikle sürrealistlerle yakın ilişki içinde olmasına bağlayabiliriz. Sürrealist akıma göre bilinçaltının alışılmış dilde iletilmesi zordur ve bilinçaltı kendini akıcı bir şekilde ifade etmek zorundadır. Noktalama işaretleri ise bu akışın önüne konulmuş ufak engeller gibi görülür. Bundan yola çıkarak bu şiirin bir bilinç akışını temsil ettiğini söyleyebiliriz.

¹ Guillaume Apollinaire hakkında detaylı bilgi için bkz: Necati Cumalı, *İki Şair İki Dünya* (İstanbul: Cumhuriyet Kitapları, 2009); ve ayrıca, Emine Kartal, *Cemal Süreya'nın Guillaume Apollinaire çevirileri ve Cemal Süreya'nın şiirlerindeki Guillaume Apollinaire etkisi* (İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2013).

Şiire adını veren Mirabeau Köprüsü 1893 ve 1896 yılları arasında Paris kent merkezinde Seine nehri üzerine inşa edilmiş gerçekte var olan tarihi bir köprüdür. Şair bu köprüde kendini yeniden bulur yani hapsediği o zamanın, o anın, o hadisenin gerçekleştiği yeri bize gösterir. Bugünkü gözle baktığımız zaman mimari yapı olarak köprü, değişen, gelişen ve makineleşen Paris kentinde akıp giden zamana karşı varlığını korumaya devam etmektedir.

Bu mekân, bu köprü, bu su, bu nehir bize ne demek istiyor?

Uzun zamandır uğramadığımız bir mekâna tekrar gittiğimizde anılar gözümüzün önünde yeniden şekillenir, hatıra gelir. Bu anılar, kaybolmayan, unutulmayan bir soyut imge olarak zihnimizde canlanırlar. Öyle ki günümüzde çoğu zaman biz insanlar sürekli geleceğe dair hayallerle, düşüncelerle meşgulüzdür. Burada ise geçmişte hapsedilmiş birinin bize söylemek istediklerini anlamaya çalışacağız. Bu durum geçmişe takılıp kalmaktan ya da gelenekselce olmaktan ziyade belli bir zamanda yaşanmış bir hadisede kendini bulmak, kendini yeniden bulmak anlamına gelmelidir.

Köprü bir yerin göstergesidir ve G. Apollinaire bu yeri köprünün iki kıyısının iki insanı birbirine bağlayan aşkın simgesi olmasından dolayı seçmiştir. Veya daha spesifik düşünürsek, G. Apollinaire bu yere dair gerçek anılara sahiptir ve belki de M. Laurencin ile bu köprüde buluşuyorlardı.

“Köprü” sözcüğünün tekrarlanması ve *“kollarımızdan köprü”* ifadesinin kullanılması birer metafordur ve bize öpüşen iki insanı anımsatabilir.

Öte yandan, köprünün altından akan Seine nehri de önemlidir. İki kıyı ya da metaforik olarak iki insan arasında akan bu su, aşkın akışkanlığını, öpüşen bu iki insanın kalbindeki kanı simgeleyebilir. Aynı zamanda Seine nehri bize zamanın akışkanlığını da gösterir. Aynı anlam çemberinde kullanılan hareket bildiren “akmak”, “gitmek”, “geçmek” fiilleri de bize zamanın Seine nehrindeki su kadar hızlı aktığını bildirir.

Özneye gelince, o akıp giden zamana inat, olduğu yerde kalır. *“Günler gider ben kalırım.”* Bu noktada köprü imgesi sabit olanı simgeler. Şair köprünün yerini alır ve bu anın tutsağı olur. G. Apollinaire zamanı iki kısmı böler. Birisi olağan zaman yani köprünün üzerinden Seine nehrinin akmasını seyrettiği, anın akışına tanık olduğu zamandır. Diğeri de harcanan, geçip giden zaman yani köprüde kaldığı ve ortamın değiştiğine ama sabit kaldığına şahit olduğu zamandır. Bu iki zaman arasında kalan özne bir sonuca ya da bir antiteze ulaşır. Geçmiş hatırladığında acıların devam etmediğini ancak yaşamın ve neşenin acılardan sonra geldiğini fark eder. *“Hatırlatmalı mıydı bana Neşenin geldiğini acıdan sonra.”* Özne pişmanlığını dile getirmektedir. *“Aşkta yoluna gider”* söyleminin tekrarı bize durumu kabullenmek zorunda kaldığını gösteriyor.

Nakarata geldiğimizde şairin her dörtlükten sonra aynı sözleri dile getirdiğini görüyoruz. Bu durum bize yaşam döngüsünü anımsatıyor tıpkı zamanın aktığı Seine nehrindeki akan suyun döngüsü gibi, doğadaki suyun döngüsü gibi.

Dörtlükler arasına yerleştirilmiş bu nakaratlara biçimsel olarak baktığımızda, nakaratların, özellikle öznenin “*ben kalırım*” dediği yerlerde, köprünün ayaklarını temsil ettiğini belirtebiliriz. Köprünün ayakları suyun akışını yavaşlatır ve anıları ölümsüzleştirir. Bu akıp giden zamana tutunmuş birer rüya gibidirler.

Sonuç olarak

G. Apollinaire bu şiirle birlikte kendi duygularına ölümsüzlük bahşeder. Aşkını bu köprüye kilitler ama bu özgürlüğünü kısıtlamak anlamına gelmez. Şair, imgelerin gücünü kullanarak bu aşk duygusunun zaman içinde solup gitmesine izin vermez. Mirabeau köprüsünü, bu mekânı yaşanmış bir aşkın ölümsüz gücüne dönüştürür.

Öte yandan şair bize göstergeler arası bir yaklaşım da sunmaktadır ve resim ile edebiyatın çok güçlü göstergebilimsel imgeler üretebileceğini kanıtlar.

∞

REFERANSLAR

5

- <https://lewebpedagogique.com/hberkane2/files/2012/11/sous-le-pont-mirabeautableau-complete-lecture-analytique.pdf> (26.05.2021)
- <https://www.comptoir litteraire.com/docs/872-apollinaire-le-pont-mirabeau.pdf> (26.05.2021)
- Champigny, R. (1963). *Analyse du Pont Mirabeau*. PMLA, 78(4), 378-383. doi:10.2307/461250